

75 år på Nørre Allé

Brugernes muligheder

af bibliotekskonsulent Torsten Schlichtkrull, Det Kongelige Bibliotek

Biblioteket på Nørre Allé har haft mange navne gennem de 75 år, det har eksisteret, men funktionen har altid været den samme: At være universitetsbibliotek for to store fakulteter ved Københavns Universitet. De mange navne rides op her:

- 1938-1985: Universitetsbibliotekets 2. afdeling (UB2);
- 1985-1989: Universitetsbibliotekets 2. afdeling, Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek;
- 1989-2005: Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek (DNLB).
- Fra 2006 har biblioteket været en del af Det Kongelige Bibliotek og har ført forskellige varianter af dets nuværende navn: KUB Nord, Det Natur- og Sundhedsvidenskabelige Fakultetsbibliotek.

Remsen er måske ikke den mest ophidsende læsning, men den giver forkundskaber, og de er, som H.C. Andersen skrev, nyttige.¹

Fortid

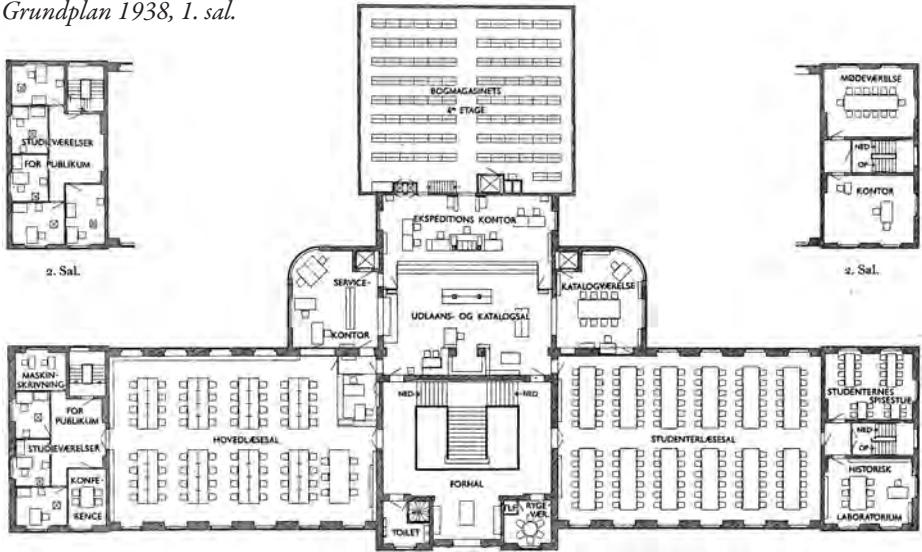
Da Universitetsbibliotekets 2. Afdeling slog dørene op for publikum torsdag den 10. februar 1938 skete to vigtige ting: Brugerne fik stærkt forbedrede vilkår, og samtidig var det en rent fysisk markering af, at Universitetsbiblioteket i 1927 var blevet udnævnt til hovedfagbibliotek for naturvidenskab og medicin. Det var samtidig en afslutning på 90 års løbende diskussion om den biblioteksmæssige placering af naturvidenskab og medicin i det københavnske bibliotekslandskab.

Selve byggearbejdet varede fra den 26. april 1935,² hvor piloteringen blev påbegyndt, til omkring den 1. december 1937.³ Arkitekt var Kristoffer Varming (1865-1936).

På Nørre Allé blev brugerne mødt af et bibliotek,⁴ hvor der i sammenligning med biblioteket i Fiolstræde først og fremmest var god plads. De blev også mødt af flere nyskabelser, hvor den vigtigste nok var de tre læsesale: En hovedlæsesal for forskere med 70 pladser og et veludstyret

Steno skuer ud fra sin faste plads foran biblioteksbygningen på Nørre Allé.

håndbibliotek, en læsesal for studerende i et rum af samme størrelse med 144 pladser og et beskedent håndbibliotek og en mindre tidsskriftlæsesal med 24 pladser, hvor de nyeste hæfter af ca. 600 danske og udenlandske tidsskrifter var fremlagt.

I sin bog om det nye bibliotek fandt overbibliotekar Svend Dahl (1887-1963) anledning til at diskutere berettigelsen af en studenterlæsesal;⁵ thi en studenterlæsesal var dengang noget ganske usædvanligt i et dansk universitetsbibliotek:

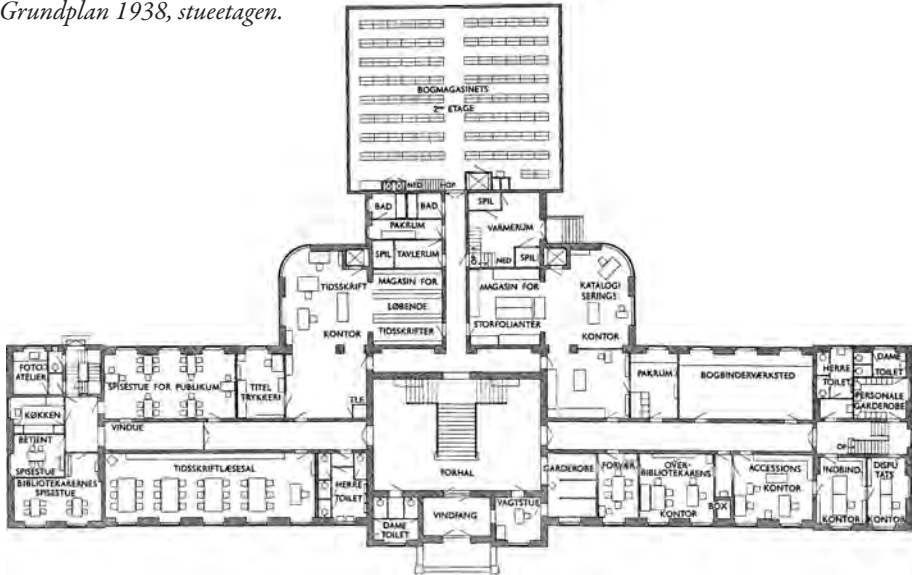
“De medicinske Studenter har hidtil haft en lille Læsestue paa Rigshospitalet; dennes Funktioner er nu overtaget af Studenterlæsesalen og dens Haandbibliotek overflyttet dertil. Dette Haandbibliotek benyttes flittigt, men først og fremmest er det deres egne Lærebøger, de Studerende læser i, thi medens det i Bibliotekets andre Læsesale er forbudt dem at medbringe deres egne Lærebøger, har de Lov til det her – det er netop gennem denne Foranstaltning, at det lader sig gøre at skille den

elementære Læsning ud og lokalemæssigt holde den for sig.

Man kunde med en vis Ret kalde Studenterlæsesalen en social Foranstaltning, og der er maaske dem, som vil hævde, at en saadan falder udenfor Bibliotekets Opgave. Det er naturligvis rigtigt, at et Lokale som det, der her er Tale om, ikke nødvendigvis behøver at være et Led af et Bibliotek og navnlig ikke behøver at findes i samme Bygning som de andre Publikumslokaler, men der kan næppe være Tvivl om, at det har sin store Betydning, at Studenterne allerede fra deres første Studieaar bliver vant til at komme i det Bibliotek, hvori deres Fag i særlig Grad er repræsenteret. Det vil sikkert vise sig, at mange af disse unge, naar de har afsluttet deres Eksamensstudier, vil gaa over i de videregaaende Læseseres Kreds, og det vil da være af stor Værdi for dem, at de fra Studenteraarene er fortrolige med Biblioteket og dets Virkemaade.”

I tilknytning til hovedlæsesalen var der desuden 8 studieværelser “beregne-

Grundplan 1938, stueetagen.

på en enkelt Læser, der i længere Tid skal benytte et stort Bogmateriale og have særlig Ro, f.eks. til Udarbejdelse af Magisterkonferensopgave eller Doktordisputats.” Der var et maskinskrivningsværelse, hvor man kunne afskrive tekster på maskine; med datidens skrivemaskiner kunne det naturligvis ikke finde sted på selve læsesalen, dertil var støjniveauet alt for højt. Tilsvarende har biblioteket i dag nogle få pladser, hvor det end ikke er tilladt at bruge computer af hensyn til de brugere, som gerne vil undgå tastaturstøjen fra de bærbare computere. Endelig var der et spise- og konferenceværelse for hovedlæsesalens benyttetere.

Der var mere end læsesale og studieværelser i det nye bibliotek; der var ikke færre end fem spisestuer: En for studenterne, en for publikum, det før nævnte spise- og konferenceværelse, og to spisestuer til personalet – en for betjente og en for bibliotekarer. For 75 år siden var denne standsmæssige opdeling af perso-

nalet ikke blot gangbar, den var ganske naturlig. Der var også et rygeværelse med en telefonboks, som havde et “trofast Stampublikum af Studenter.”

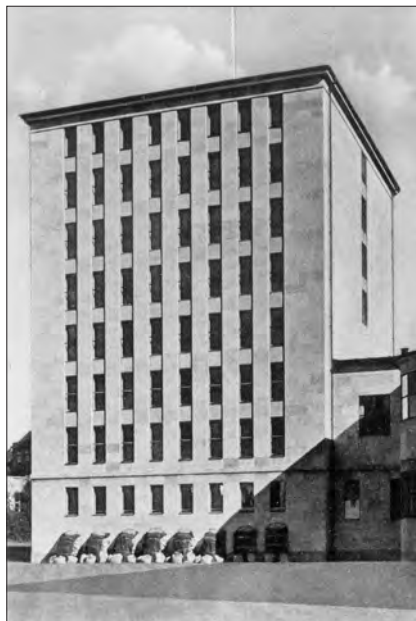
Et af de mere kuriøse tiltag var askebægrene på avislæsesalen. Her var “moderat Tobaksrygning” nemlig tilladt. Det skyldtes, at da “Medicinsk Selskab for et par Aar siden afgav Hovedparten af sin Bogsamling til Biblioteket, var det næsten en stiltiende Forudsætning, at Medlemmerne fremtidig ligesom i Selskabets Lokaler skulde kunne ryge, naar de benyttede Tidsskrifterne.” Kom ikke og sig, at der ikke blev taget hensyn til brugerne!

Der var naturligvis også afsat plads til bøgerne. Bogtårnet på 10 etager, i en avisoverskrift betegnet som en skyskraber,⁶ var fra begyndelsen halvt fyldt op med ca. 200.000 bøger og tidsskrifter. Der var altså plads til udvidelse. Også den situation, at bogtårnet blev fyldt helt op, var der tænkt på:

“Hvad Bøgerne angaar, er Løsningen ligetil. Som allerede tidligere nævnt kan Bogtårnet forhøjes med 4-5 Etager, og længere ud i Fremtiden vil dets Areal kunne forøges til det dobbelte eller mere. Grunden er rigeligt stor nok dertil, og alt i alt vilde der da være Magasinplads til omkring en Million Bind. Naar dette Tal er naaet, er det sandsynligt, at man fremfor at tænke paa yderligere Tilbygninger – hvilket Grundens Størrelse ikke vilde udelukke – vil gaa over til en mere primitiv og mindre kostbar Form for Magasinering andetsteds af mindre værdifuld, sjældent benyttet Litteratur, maaske tillige til Kassation af visse Kategorier. Men dette maa blive Fremtidens Sag – det er ikke givet, at man om fire-fem Menneskealdre vil betragte Tryksager med samme Andagt, som vi nu i Reglen er tilbøjelige til.⁷

Som bekendt begyndte 2. verdenskrig kort efter bibliotekets åbning, og det påvirkede naturligvis brugen, men nok mere for andre institutioners brugere end for UB2s egne. Sagen var den, at der ikke i København fandtes egnede sikringsrum til kostbart eller sjældent materiale. Løsningen blev, at man lagde sandsække foran vinduerne til bogtårnets 2. etage. Til 1. etage, som er helt underjordisk, blev i efteråret 1939 flyttet ca. 100 kasser fra Det Kongelige Bibliotek med nogle af bibliotekets største klenodier sammen med en lang række af klenodierne fra UB1.⁸ UB2 kom også til at huse materiale fra Rigsarkivet og andre institutioner. Der blev ekspederet i disse samlinger, men formentlig kun, hvis brugeren kunne retfærdiggøre sin anmodning.

En vigtig følge af krigen var, at tilgangen af tidsskrifter fra England og Amerika m.fl. lande gik i stå. Det har utvivlsomt

Bogtårnet under besættelsen. Bemærk sandsækkene foran vinduerne til tårnets 2. etage.

været smerteligt for forskerne at være disse tidsskrifter foruden, men der var jo ikke noget at gøre ved det. Indirekte blev de manglende tidsskrifter medvirkende til, at Tidsskriftlæsesalen blev nedlagt i 1940; den var i forvejen kun sparsomt benyttet. I stedet blev tidsskrifterne lagt frem på Hovedlæsesalen;⁹ lokalerne blev så anvendt som kontorer. En afledt effekt var i øvrigt, at der blev købt flere bøger end før krigen; det var der råd til, når tidsskrifterne udeblev.¹⁰ For et udpræget tidsskriftbibliotek som UB2 har savnet af tidsskrifter dog været særdeles mærkbart.

Efter krigen modtog biblioteket sammen med andre danske biblioteker som gave mange af de manglende årgange af tidsskrifter fra USA og flere lande. En af initiativtagerne hertil var J. Christian Bay (1874-1962), langelænder af fødsel, men betydende amerikansk biblioteksmand og

Endevæggen mod Forhallen, 2012.

regelmæssig donator til danske biblioteker, heriblandt UB2.¹¹

I 1939-44 blev bibliotekets største kunstværk udført, nemlig rumudsmykningen i Studenterlæsesalen, nu kaldet Infosalen. Biblioteket var ved indvielsen kun sparsomt forsynet med kunstnerisk udsmykning: 5 relieffer i Forhal og Hovedlæsesal af billedhuggeren Jenö Meister (1882-1961), men i maj 1938 blev de første udkast til vægudsmykningen forelagt, og da finansieringen (ved Frantz Schwartz' Legat) og alle nødvendige tilladelser var på plads i maj 1939, kunne Andreas Friis begynde på det store arbejde. Oprindeligt havde Friis tænkt at udsmykningen skulle være i fresco-teknik, men, som han skrev i sin omtale af det første billede, "maatte [dette] opgives, da Salen bliver benyttet uafbrudt hele Aaret rundt og den for Frescoteknikken nødvendige stadige Afhugning af Kalkpudsen vilde have medført Støv og Støj, som var uforenelig med Salens Anvendelse. I Stedet valgte jeg at anvende en Temperafarve, sammensat af Casein og Malerfernis, som danner en Emulsion, der lader sig fortynde med Vand; med dette Bindemiddel kan man efter Behag kombinere Olieteknikken med Akvarelteknikken, og Farven staar med et smukt mat Stof, der passer til Murens Karakter."

Selv om Andreas Friis valgte en anden teknik, har det store arbejde, hvor han i sammenlagt omkring 1½ år arbejde på udsmykningen i salens åbningstid, ikke kunnet undgå at påvirke de studerende. Friis kunne ikke komme uden om at arbejde i åbningstiden – der var nemlig åbent kl. 9-22.

Betjeningen af lånerne

I 1938 kunne man ikke bare låne bøger med hjem på sit glatte ansigt, man skulle skaffe kaution. Studenterhåndbogen skrev,¹² at det især var:

"... det kongelige Bibliothek og Universitetsbiblioteket, som de studerende maa laane paa. For dem begge gælder det, at Hjemlaan kun kan finde Sted, naar Låneren skaffer sig en Kaution underskrevet af en Stats- eller Kommunalembudsmand eller af en anden Biblioteket som vederhæftig bekendt Person. Blanketter hertil udleveres i Bibliotekernes Udlaan."

I 1957 blev det indført, at Universitetet stillede kaution for alle sine studerende,¹³ og det forenkledede administrationen af kautionskartoteket en del; andre læresteder fulgte efter. Siden er kaution helt afskaffet for personer over 18 år, bosiddende i Danmark, og i dag taler systemerne sammen, så de studerende ved Københavns Universitet automatisk

bliver meldt ind som lånere på biblioteket med de rettigheder, KU-tilknyttede har til fjernadgang m.v. (rettigheder som mistes, når tilknytningen til KU ophører), og man behøver heller ikke længere at melde flytning til biblioteket. Ændring af email-adresse skal man derimod huske at melde, for ellers får man hverken hjemkomst-meddelelser, pdf-filer med artikler eller hjemkaldelser.

Når man så havde skaffet kaution, måtte man for at låne udfylde en bestillingsblanket pr. bog eller tidsskriftartikel og aflevere den til personalet, hvorefter man så kunne få bogen udleveret efter et stykke tid. Ekspeditionstiderne har varieret meget i årenes løb, fra under en halv time til adskillige dage.

Stemningen på biblioteket var en ganske anden end i dag. En mangeårig bruger, lægen Troels Kardel, husker stemningen fra 1950'erne og 1960'erne sådan:

“I min erindring fra studietiden i 1950'erne og 1960'erne ser jeg for mig en bibliotekar med blankslidt bag og jakke i Harristweed søgende i krumbøjet stilling langs metervis af reoler med tykke opslagsværker. Også dengang var der mange studenter på læsesalen, flest lægestuderende mellem forelæsninger, med egne eller med bibliotekets lærebøger, *Lundsgaard* og *Medicinsk Kompendium* og hvad de nu hed, bøger, som var åh så slidte. Stemningen var tys, tys. Man viste respekt for de flittige disputatsskrivende og for bibliotekets faste brugere: lægestofjournalister, som dengang var på ugentlig jagt efter nyheder i fagtidsskrifter, og de lærde med stabler af bøger foran studiepladsen, nogle forsynet med lup og andre med blyant bag øret, parat til livsvigtige notater. Biblioteket satte en ære i at besidde og formidle al

sundheds- og naturvidenskab skrevet af danske forskere.”¹⁴

Biblioteket fik sin første fotokopimaskine i 1940,¹⁵ og siden fulgte flere. Fra 1972 leverede man kopi af tidsskriftartikler i stedet for udlån, hvad der effektiviserede mange arbejdsgange og gjorde noget effektivt ved reservationskøerne, men alligevel kunne biblioteket ikke følge med det stærkt stigende antal bestillinger, så der kunne gå lang tid – uger – inden låneren fik svar på rekvisitioner. Tid og penge var dengang som nu en mangelvare på biblioteket.

En af bibliotekets lånere, professor Poul Astrup, blev så irriteret, at han skrev et indlæg i *Ugeskrift for Læger* for den 5. oktober 1981,¹⁶ hvori han i kraftige vendinger kritiserede biblioteket. Overbibliotekar Kell Prehn (1935-92) tilbageviste i samme nummer en stor del af Astrups kritik, men han måtte erkende, at bibliotekets service ikke var optimal. Ressourcemangel var årsagen. I sit svar fortalte Prehn også om planerne for en tilbygning med åbne hylder, hvor lånerne kunne gå direkte til de nyere bøger og tidsskrifter. Astrups indlæg og Prehns svar affødte to kommentarer: En fra en læge i Grønland, som afsluttede med disse ord: “I visse henseender synes der at være kortere vej fra U[B]2 til Diskobugten end til Nordsjælland”,¹⁷ og i årets sidste nummer plæderede en i USA bosiddende læge ud fra sine amerikanske erfaringer for mest muligt på åbne hylder.¹⁸

Trods de manglende ressourcer lykkedes det Prehn at vende skuden ved at prioritere ekspeditionstiden højere end den grundige behandling af bestillingerne. I løbet af kort tid var ekspeditionstiden for samtlige bestillinger forkortet til først en uge og siden dag til dag.

E-bølgen

Databaser var ukendte i februar 1938. Først næsten 20 år senere, i september 1957, blev den første danske computer præsenteret for offentligheden. DASK (Dansk Aritmetisk Sekvens Kalkulator), som den blev kaldt, fyldte en hel stue og vejede 3½ ton,¹⁹ men den kunne ikke meget mere end en moderne programmerbar lommeregner. Som bekendt bliver de natur- og lægevidenskabelige nybrud som hovedregel offentliggjort i tidsskrifter, ikke i bøger. For at finde artikler om et bestemt emne, måtte man gå til de store fagbibliografier, *Index Medicus*, *Biological Abstracts*, *Chemical Abstracts*, *Zoological Record* og hvad de nu hed alle sammen. Her kunne man finde artiklerne i den stadig mere omfattende tidsskriftlitteratur. Ofte måtte man konsultere mere end én bibliografi for at være sikker på at være dækket ind, i hver af dem ofte ved at undersøge mere end ét emne – og ikke nok med det, man måtte møjsommeligt gentage sine søgninger år for år tilbage i tiden så længe, man mente det var nødvendigt. En søgning på et enkelt emne kunne tage timevis. Når man endelig var færdig, havde man en liste med tidsskriftartikler, der skulle bestilles. Og ventes på. Det har e-bølgen lavet om på.

I 1967 åbnede Dokumentationsafdelingen på UB2, og det var et stort fremskridt for litteratursøgningsmulighederne. I første omgang kunne man søge i den medicinske database *MEDLARS*, fra 1970 fulgte *Biological Abstracts Previews*. Søgningerne foregik på den måde, at kunden – det var en betalingstjeneste, som dog i en overgangsperiode var gratis – afleverede sit litteraturønske til afdelingen, hvor en læge formulerede en søgestrategi, som med posten, evt. fax, blev

sendt til Stockholm, hvor datamaskinen stod. Efter en uges ventetid kom der en litteraturliste tilbage med posten, og hvis søgestrategien havde været forkert, måtte man begynde forfra. Bagefter skulle der så skrives bestillingssedler på artiklerne, og sluttelig kunne man sende fotokopier til kunden. Herefter er fremskridtene kommet på løbende bånd. Der kom onlineadgang til Medline og flere andre databaser i 1973. At være online betød på det tidspunkt og mange år frem, at man via en telefon og et modem ringede direkte til den datamaskine, som rummede databasen; det var dyrt at have en åben telefonforbindelse på udlandstakst så længe søgningen varede, så derfor var det vigtigt at forberede sine søgninger grundigt for at holde udgifterne nede. I 1981 blev den første terminal (som lånerne ikke måtte røre) sat op i udlånsområdet, og der kom online adgang til nyere bøger via Danmarks tekniske Biblioteks system, *ALIS*. Bibliotekets egen katalog, *Cosmos*, blev indviet i 1989. Der kom lokal adgang til en række databaser på cd-rom i 1990 og ekstern adgang fra 1995.

Internt blev der talt meget om netværk, ikke mindst forbindelse ud af huset via *DENet*, som det hed. Havde man det, kunne man kommunikere med hele verden, f.eks. med noget så eksotisk som elektronisk post. I samme periode havde biblioteket sin helt egen og meget lokale netværksløsning: Kuplen over forhallen var brøstfældig og skulle skiftes ud, men det drøjede med bevillingen hertil; det var derfor nødvendigt at sætte et net op over hele forhallen, så de betonstykker, der fra tid til anden faldt ned fra kuplen – nogle af dem kilotunge – ikke skulle ramme personer, som gik på hovedtrappen.

Sideløbende blev internettet udbygget, mest markant med opfindelsen af World Wide Web. På Nørre Allé blev der skabt adgang til DNLB's første hjemmeside den 15. maj 1995. Som alle andre hjemmesider begyndte det småt og blev løbende udvidet efterhånden som de tekniske muligheder dukkede op. Muligheden for søgning i databaser via www var vigtigt. Som et udpræget tidsskriftbibliotek så man også behovet for at brugerne kunne bestille alle artikler fra en søgning i én omgang. Altså blev der udviklet et program, som gjorde det muligt, en mulighed, der har været fastholdt gennem alle årene, også selv om de elektroniske tidsskrifter nu spiller en betydeligt større rolle end for 12-14 år siden.

I dag er det hele slået sammen på internettet. Websider, databaser, tidsskrifter, og i stigende grad bøger. Nu behøver man som regel ikke vente længe på det bestilte, man henter det bare, og søgningerne går også hurtigere. Problemet er blot at alt for mange tror, at de finder det hele på Google, og at man bare kan skrive to-tre ord i et søgefelt og så få alt relevant materiale. Søgning er blevet hurtigere, men principielt ikke lettere, hvis man skal i dybden med et emne. Her har man stadig brug for den vejledning og de kurser biblioteket tilbyder.

Som konsekvens af den elektroniske adgang til databaser og tidsskrifter besluttede man tidligt at kassere de trykte årgange af de tidsskrifter, hvortil sikker elektronisk adgang var købt. Sikker betyder i denne forstand bl.a., at man beholder adgangen til de årgange, der er købt, også selv om abonnementet skulle blive opsagt. Biblioteket på Nørre Allé er formentlig det bibliotek i Danmark, som tidligst og mest radikalt gik ind i denne

systematiske kassation. Fra 2012 købes der forsøgsvis stort set ikke trykte bøger længere – alt bliver elektronisk.

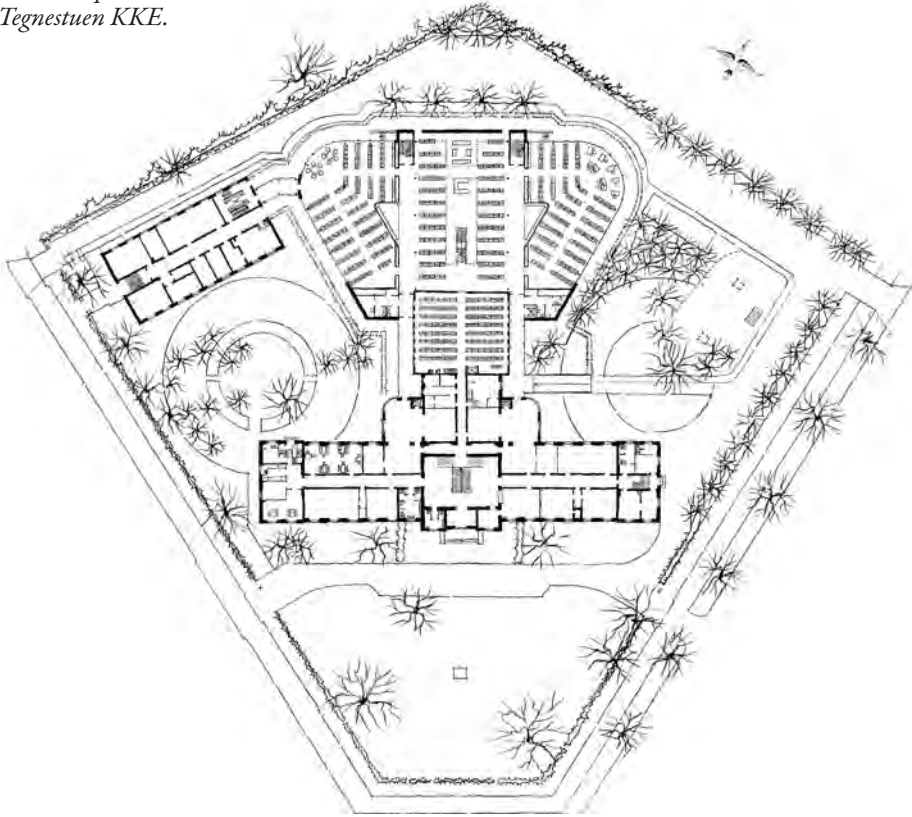
En negativ omkostning ved omlægningen til elektroniske bøger og tidsskrifter er, at man (medmindre man har fjernadgang i kraft af sit studium eller sin ansættelse) nu må bevæge sig hen på biblioteket for at få adgang til e-bøgerne og e-tidsskrifterne. Man kan dog få tilsendt print af kapitler eller artikler, men så må man på forhånd vide præcis, hvad det drejer sig om. Man kan ikke som ved trykte bøger få en bog tilsendt for at se, om der skulle være interessant stof i den.

Udvidelse

Det viste sig ret hurtigt, trods Svend Dahls optimistiske bemærkninger, at bygningens rammer blev mere end udfyldt. Allerede i 1940 blev Tidsskriftlæsesalen som nævnt nedlagt og lokalet taget i brug til kontorformål, og i december 1969 flyttede Ahrenkiels bogbinderi, som siden 1938 havde holdt til i bygningen på lejebasis, efter fælles overenskomst til andre lokaler.²⁰ Der blev i 1962/63 udarbejdet et skitseprojekt til en tilbygning med udvidelse af studieværelser, kontorer m.v.,²¹ og da den i sin tid meget omtalte Betænkning 517, *En kulturpolitisk redegørelse*, kom i 1969, kunne man under overskriften *Bibliotekernes vækst* bl.a. læse:

“Blandt de problemer, der på lidt længere sigt vil gøre krav på en løsning, kan sluttelig nævnes vækstproblemet. Den igangværende udvidelse af Det kgl. Bibliotek vil sikre det tilstrækkelig kapacitet en snes år ud i fremtiden, en udvidelse af Universitetsbibliotekets 2. afdeling (medicin og naturvidenskab) er under projektering, og en udvidelse af Statsbiblioteket i Århus vil antagelig blive aktuel

*Situationsplan 1989.
Tegnestuen KKE.*

i begyndelsen af 1970'erne. [...] Når man ser bort fra Odense Universitetsbibliotek, vil der ikke være mulighed for udvidelser ud over dem, man har mere eller mindre konkrete planer om allerede nu.”²²

De “mere eller mindre konkrete planer” blev ikke til noget for UB2's vedkommende. Året efter vedtog Byggeudvalget “foreløbig at udsætte arbejdet med planerne om en udvidelse af biblioteket, og i stedet søge forhandling med Undervisningsministeriet om at få overdraget en byggegrund på de nye universitetsarealer nord for Jagtvejen til en helt ny bygning.”²³ Det skind kom der heller ingen bukser ud af.

Der var forhandlinger om Studenterlæsesalen, som – skønt placeret på biblioteket – blev administreret af universitetet. Resultatet blev, at studenterne rykkede ud i sommeren 1973,²⁴ og den hidtidige Studenterlæsesal blev taget i brug som Katalogsal. Der var stærkt behov for pladsen, fordi de nødvendige bibliografier fyldte stadig mere og havde sprængt alle rammer i den hidtidige katalogsal. Der var en æstetisk omkostning ved arrangementet: Der blev etableret ny loftbelysning og der blev sat mandshøje reoler ind i rummet, så Andreas Friis' rumudsmykning ikke kom til sin ret. Kønt var det ikke, men nødvendigt.

Infosalen 2012 – fuld af studerende.

I 1975 blev en pavillonbygning bag biblioteket taget i brug til magasin og kontorer, bl.a. den i 1967 etablerede Dokumentationsafdeling. Internt hed bygningen aldrig andet end Barakken.

Først i 1980'erne skete der noget igen, og denne gang skete der virkelig noget. I 1981 godkendte Byggestyrelsen det programoplæg, som det af Ministeriet for kulturelle Anliggender nedsatte byggeudvalg havde færdigbehandlet i april 1981, og så gik det slag i slag. Arkitekt på byggeriet var tegnestuen KKE (Eva og Nils Koppel samt Gert Edstrand). En del af planen var, at biblioteket skulle overtage den bygning (også fra 1938), som hidtil havde huset Arvebiologisk Institut.

Opgaven for arkitekterne var ikke let. Inden for programmets rammer skulle de – uden at søge dispensation i Københavns

kommune – udnytte hver eneste tilladt kvadratmeter, forbinde to bygninger med en tilbygning til selve biblioteket, etablere plads på åbne hylder til 10 års litteratur, et antal hyldekilometer i kompaktreoler i kælderen samt en tiltrængt udvidelse af kontorarealerne. Alt sammen på en femkantet grund. At der blev bygget samtidig med at der blev indført edb på biblioteket, gjorde det ikke enklere.

Projektet lykkedes. Et af beviserne herpå er, at byggeriet blev præmieret af Københavns Kommune.

For brugerne betød nybygningen i første række, at der nu var adgang til de seneste års litteratur. Trods en stor forberedende indsats gennem flere år fra *hele* personalet med at eksemplarregistrere 245.000²⁵ bøger og tidsskrifthæfter (der skulle sættes strekkode i og

stregkodenummeret indlæses i bibliotekssystemet, Cosmos, samtidig med at relevante oplysninger, f.eks. sidetal for hvert enkelt tidsskriftnummer (skulle indtastes), var det dog i første omgang “kun” litteraturen tilbage til 1983, som stod fremme.

Tilbygningen med Bogsalen og de åbne hylder blev indviet den 15. marts 1989 samtidig med at Cosmos blev åbnet for offentligheden. To store fremskridt på samme dag.

Nutid

For ikke ret mange år siden var det vigtigt for biblioteket at have mange publikums-pc'er. I dag er der oftest ledige pc'er til trods for at antallet er skåret ned samtidig med at besøgstallet er øget voldsomt. Dette tilsyneladende paradoks har en enkel forklaring: Brugerne har deres egne computere med. Det oplevede man på KUB Nord i efteråret 2011, hvor det trådløse netværk var overbelastet i en sådan grad, at man fandt det nødvendigt at lægge små sedler ud med opfordring til at lukke for forbindelser, som ikke var i brug; det var nødvendigt med en fuldstændig udskiftning af netværket, hvilket skete i foråret 2012.

For ikke ret mange år siden var løsenet på mange biblioteksproblemer åbne hylder. Behovet for åbne hylder bliver mindre og mindre i takt med at mere og mere bliver elektronisk tilgængeligt. Først tidsskrifterne og nu bøgerne kommer i stadigt større omfang som elektroniske udgivelser, og de fylder sandt at sige ikke meget på hylderne.

Skønt egentlig kun organisatoriske foreteelser har først fusionen mellem Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek og Det Kongelige Bibliotek pr. 1.1.2006 og siden universitetsfusioner i to

omgange fået stor betydning for brugerne. Det styrkede samarbejde mellem universitet og biblioteket, som var et vigtigt delformål med den første fusion, er i sine første faser ført ud i livet, samtidig med at flere biblioteker er trådt ind i samarbejdet ved fusionen mellem bl.a. Københavns Universitet, Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole og Danmarks Farmaceutiske Universitet. Resultatet er, at bibliotekerne brugere i stadig større grad dels får en ensartet service alle steder, dels – og nok så vigtigt – har umiddelbar adgang til alle fags litteratur fra alle steder.

Fylder tidsskrifter og bibliografier ikke længere op i huset, gør brugerne det til gengæld. I 2004 kunne man åbne en renoveret Katalogsal, hvor alle høje møbler og “snoreloftet” med nedhængende lamper var fjernet og erstattet af arbejdsborde for brugerne og en der var indrettet en information, hvorfor salen skiftede navn til Infosalen. Samme år blev der indført trådløst netværk på biblioteket; i første omgang kun visse steder, i dag over det hele. Den helt store ændring skete, da først Infosalen blev renoveret i 2007 med 75 studiepladser og fleksibel møblering, som gør salen egnet til foredragssal og siden, i 2008, stueetagen af Bogsalen blev ryddet for trykte tidsskrifter og indrettet til Kursuscenter, to stillelæsesale og et stort midterlokale, hvor man kan arbejde i grupper. I samme periode er åbningstiden udvidet markant, så der nu er åbent alle ugens syv dage, mandag til torsdag fra tidlig morgen til sen aften. Ændringerne er en succes. Det ses af to klare indikatorer: Antallet af cykler foran biblioteket og besøgstallet, som stiger og stiger. År 2000 gik 164.547 personer gennem dørtællerne, i 2011 var det 448.698 – tal, der taler for sig selv.

*En tydelig brugsindikator: Cykelmylder!
Her fra efteråret 2011.*

Fremtid

Fremtiden kommer, det er et vilkår. Men vi kan selv påvirke den. Enhver organisation med respekt for sig selv forsøger at påvirke beslutningstagerne til at træffe beslutninger, som er gavnlige for organisationen. Det gælder både for offentlige institutioner (hvor beslutningstagerne i sidste ende er politikere) og private virksomheder (hvor beslutningstagerne ofte er kunder).

Skønt vi selv kan påvirke fremtiden, kender vi den ikke – andre påvirker den jo også. Som det tegner sig nu, vil elektronikken blive stadig mere udbredt og stadig smartere, men det betyder jo ikke at bogstaver, billeder (levende eller ej, med eller uden lyd) og interaktive grafer m.v. bliver forældet foreløbig – om nogen sinde. Det eneste, som forekommer sikkert er, at det er klogt at indstille sig på, at verden af i morgen er anderledes end verden af i dag.

Alle ændringerne til trods vil der givetvis også fremover være behov for hjælp og vejledning til brug af litteraturen i dens mangfoldige skikkelser og i dens mindst lige så mangfoldige anvendelser. H.O. Lange (1863-1943), overbibliotekar ved Det Kongelige Bibliotek, formulerede det i 1912 således: "Hans [bibliotekarens] Hovedopgave er jo at bane Vejene for Publikum til Bøgerne og at lukke Bogskatten op for Benytteren. Dertil tjener hele Bibliotekets omstændelige indre Arbejde, og derfor eksisterer Bibliotekaren som den levende Vejledning i Bøgernes Labyrinth."²⁶

Noter

- 1 Indledningen til eventyret *Hjertesorg*.
- 2 Svend Dahl: *Universitetsbibliotekets nye Bygning*, 1938, s. 14.
- 3 Svend Dahl: *Meddelelser om Bibliotekets Virksomhed 1. April 1937 – 31. Marts 1943*, s. 3.
- 4 Dette og de følgende afsnit har hentet oplysningerne fra Dahl 1938, s. 39-50.
- 5 Dahl 1938, s. 47.
- 6 *Social-Demokraten*, 2. januar 1938.
- 7 Dahl 1938, s. 69
- 8 *Meddelelser ... 1937/43*, s. 23.
- 9 *Meddelelser ... 1937/43*, s. 6.
- 10 *Meddelelser ... 1937/43*, s. 20.
- 11 <www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Medier/Bibliotekar/J._Christian_Bay> [18. oktober 2012].
- 12 *Haandbog for Studenter 1938-39*. Udgivet af Studenterraadet ved Københavns Universitet, 1938, s. 332ff.
- 13 *Meddelelser fra Rigsbibliotekaren*, 1957, 8. årg., nr. 4, s. 8.
- 14 Troels Kardel: Om biblioteket på Nørre Allé før og nu – og om “vidensbydelen”, bogfund på nettet og Riget i midten. *Bibliotek for Læger*. December 2011, nr. 4, s. 305-21.
- 15 A.G. Drachmann: Fotokopiering paa Universitetsbiblioteket. *Ugeskrift for Læger*, 1940 (27) s. 722-23.
- 16 Poul Astrup: Udlånsvirksomheden på Universitetsbiblioteket afdeling 2. *Ugeskrift for Læger*, 1981, 143(41) s. 2685-86.
- 17 Finn Becker-Christensen: Udlånsvirksomheden på Universitetsbiblioteket afdeling 2. *Ugeskrift for Læger*, 1981, 143(48) s. 3265.
- 18 Jens Steensberg: Udlånsvirksomheden på Universitetsbiblioteket afdeling 2. *Ugeskrift for Læger*, 1981, 143(52) s. 3586.
- 19 <datamuseum.dk/wiki/DASK> [8.10.2012]
- 20 *Mellem Permer. Jubilæumsskrift udsendt i anledning af Abrenkiels Bogbinderis 75 års jubileum 1999*, s. 7.
- 21 *Biblioteksårbog 1962/63*, s. 15.
- 22 Ministeriet for kulturelle anliggender: *En kulturpolitisk redegørelse, Betænkning 517*, 1969, s. 137.
- 23 *Meddelelser fra Rigsbibliotekaren*, 1970, 21. årg., nr. 1-2, s. 21.
- 24 *Biblioteksårbog 1973/74*, s. 70.
- 25 *Biblioteksårbog '88*, 1988, s. 103
- 26 H.O. Lange: Bibliotekaren, hans Kald og hans Opgaver. Svend Dahl (red.): *Haandbog i Bibliotekskundskab*, 1912, s. 1-7.